

По-третє, активне й ефективно впровадження цих технологій в освіту є важливим чинником створення нової системи освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства і процесу модернізації традиційної системи освіти.

Істотні зміни відбуваються в науці і в індивідуальному мисленні, і в пізнанні щодо використання ІКТ при підготовці майбутніх вчителів хімії – змінюється характер пізнавальної діяльності. Пріоритетною, як зазначає А. Д. Еляков, «стає висока ступінь освіченості працівників, викликає новими навчальними технологіями...» [1, с. 77–84]. На цій базі зростає престиж кваліфікованості та професіоналізму, а головне – творчої активності людей, тобто особливо цінною стає, перш за все, інноваційно-творча діяльність, що передбачає альтернативність і варіативність рішень в нових інформаційних умовах щодо підготовки студентів. Як зазначає В. Г. Кинелев, «повною мірою проявилася фундаментальна залежність нашої цивілізації від тих здібностей і якостей особистості, які закладаються в освіті, бо освіта і виховання значною, якщо не вирішальною, мірою створюють відповідні характери людей» [3, с. 3].

Таким чином, інформаційні та комунікаційні технології при викладанні дисциплін хімічного циклу сприяють становленню професіоналізму майбутнього вчителя хімії.

Література:

1. Зайнутдинова Л. Х. Создание и применение электронных учебников (на примере общетехнических дисциплин): Монография / Л. Х. Зайнутдинова. – Астрахань : ЦНТЭП, 1999. – 364 с.
2. Дидактика средней школы: некоторые проблемы современной дидактики / Под ред. М. Н. Скаткина. – М. : Просвещение, 1981. – С. 106.
3. Коротяев Б. И. Учение процесс творческий : Кн. для учителя : Из опыта работы / Б. И. Коротяев. – М. : Просвещение, 1989. – 159 с.
4. Оспенникова Е. В. Методологическая функция виртуального лабораторного эксперимента / Е. В. Оспенникова // Информатика и образование. – 2002. – № 11. – С. 83–88.

Душечкіна Н. Ю.

ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

Сьогодні екологічна освіта в світі вважається пріоритетним напрямом навчання та виховання особистості. Для цього необхідно створення державних і недержавних систем безперервної екологічної освіти; включення питань екології, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і сталого розвитку в навчальні плани на всіх

рівнях освітнього процесу; посилення ролі соціальних і гуманітарних аспектів екологічної освіти та еколого-просвітницької діяльності; включення питань формування екологічної культури, екологічної освіти та просвіти в державні цільові, регіональні та місцеві програми розвитку територій та ін.

Специфіка екологічного світогляду полягає не стільки в необхідності усвідомлення цілісного уявлення про природу, скільки в усвідомленні відношення людини до природи як до сфери свого буття і об'єкту своєї практичної діяльності.

За визначенням І. Гілязової, екологічний світогляд - складне структурне утворення, яке включає цінності та ідеали, знання, способи пізнання та діяльності, переконання і принципи, відповідальність за збереження навколишнього середовища [1].

Протягом ряду останніх років екологія розглядається не тільки як соціальна наука, що вивчає вплив суспільства на природу, але і як наукова основа стратегії виживання людства.

Екологічні проблеми безпосередньо пов'язані з процесом освіти населення - його недостатність або повна відсутність породили споживацьке ставлення до природи. Теоретико-методичні аспекти екологічної освіти розкрито у працях В. Бібік, В. Вербицького, С. Гончаренка, В. Ільченко, О. Плахотнік, Г. Пустовіта, Н. Пустовіт, О. Савченко, А. Степанок, Г. Тарасенко та ін.

Науковець Г. Тарасенко доказово підтверджує незрілість сучасної системи підготовки студента до реалізації світоглядних функцій освіти. [5].

Набуття екологічної культури, екологічної грамотності та мислення - єдиний вихід із ситуації пов'язаної з процесом освіти.

Як стверджують науковці, що екологічне мислення - це система поглядів на світ, що відображають проблеми взаємодії Людства і Природи в аспекті їх гармонізації та оптимізації. Сучасна екологія стає частиною глобального мислення. Екологічне розуміння світу формується на перетині і взаємодії ряду дисциплін: хімії, біології, екології, педагогіки та медицини.

Незалежно від того, яку професію обирає студент, екологічне мислення повинно бути присутнім у всіх проявах його діяльності. В даний час екологічна освіта є частиною світової стратегії розвитку загальної освіти, і призначене здійснити перехід від антропоцентричного принципу побудови навчальних програм з екології до біоцентричного [2].

Однією із головних завдань екологічної культури є усвідомлення людиною свого місця в природі, створення норм достатності та умов, при яких його життя не загрожує небезпека.

Вирішення проблем формування екологічного світогляду виявили сформованість таких компонентів, як екологічна інформованість, екологічна грамотність і екологічна культура.

Екологічна інформованість припускає наявність екологічних знань, здатності орієнтуватися в питаннях, що стосуються сучасних екологічних проблем, знання основних термінів і понять екологічної тематики, що розглядаються в курсах екології, безпеки життєдіяльності

Екологічна грамотність - це розуміння і наукове пояснення екологічних проблем на рівні розуміння механізмів взаємодії людини і природи, природи і суспільства в цілому, процесів і явищ життєдіяльності людського організму.

Екологічна культура передбачає наявність певних цінностей, що відображає установку на вирішення екологічних проблем і зміна ставлення до свого здоров'я, до природи, в суспільстві і в кожній особистості.

Негативні тенденції в стані здоров'я підростаючого покоління гостро проявляються в останні роки і які ставлять нові завдання перед навчальними закладами. Найбільш важливими є: формування екологічного світогляду особистості. Метою екологічної підготовки студентів є формування готовності до власного усвідомленого раціональної взаємодії з природою і екологічній просвіті населення.

Розвиток екологічного світогляду передбачає насамперед формування системи знань про природне середовище, її структури та закони розвитку, яке має сприяти правильному розумінню місця і ролі людини в навколишньому світі, є її продуктом і невід'ємною складовою частиною. Таким чином, теоретичною основою екологічної освіти є, перш за все, природничонаукові знання, поєднання яких забезпечує комплексний підхід до вивчення екологічної проблематики. Такий підхід забезпечує перехід у системі екологічного освіти від редукціонізму до інтегратизму і формує біоцентричний світогляд.

Провідними принципами екологічної освіти студентів повинні стати принципи біоцентризму, міждисциплінарності, дієвості. Принцип біоцентризму припускає унікальність кожної форми життя. У природі немає нічого зайвого або марного, і в коеволюційному процесі розвитку природи і суспільства закони природи завжди пріоритетні. Принцип міждисциплінарності дозволяє студентам побачити цілісну картину світу, що забезпечує грамотний підхід у вирішенні екологічних проблем. Принцип дієвості вказує на можливість використання біологічних знань у конкретних ситуаціях практичної сфери [4].

Формування екологічного світогляду здійснюється в процесі навчання майбутніх спеціалістів вміння без особливих труднощів виконувати перехід з віртуальної реальності в діючий світ, зберігаючи розуміння віртуального простору як нову перспективу «наведення мостів між внутрішнім і зовнішнім світами, при збереженні своєї унікальності» [3].

У багатьох університетах стандартом передбачений курс «Основи екології та енергозбереження», метою якого є формування екологічного світогляду майбутніх фахівців. Проблема формування екологічного світогляду студентів передбачає розробку принципів і методів навчання для цілісного сприйняття проблеми екологічної безпеки як невід'ємної складової мислення і свідомості фахівця, необхідним компонентом культури.

При викладанні даної дисципліни на різних факультетах виявляє ряд проблем. Спостерігається низький інтерес студентів небіологічних спеціальностей до вивчення екології, що призводить до недостатньої ефективності екологічної підготовки майбутніх фахівців. Слід зазначити, що

зниження інтересу студентів до вивчення екології корелює з невисоким рівнем біологічних знань. Виявляється, що уявлення про екологічні проблеми та їх причини, якими володіють студенти, в більшій мірі відповідають буденній свідомості, ніж науковій, що в свою чергу зумовлює і відсутність грамотного уявлення про те, що таке охорона природи, що таке екологія як наука тощо.

Досягнення кінцевих цілей освітнього процесу забезпечує екологічна підготовка студентів, яка призводить до засвоєння екологічних цінностей особистості.

У світлі сучасної цивілізаційної парадигми формування системи екологічної освіти і виховання стає найбільш адекватною моделлю нового типу освіти для сталого розвитку, яка передбачає не тільки інтелектуальний, але і моральний розвиток особистості. При цьому основне завдання науково-освітньої діяльності – забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства і Держави.

Методика формування екологічного світогляду студентів передбачає аудиторну і позааудиторну роботу в різноманітних видах діяльності, що включає роботу з вироблення екологічної інформованості, екологічної грамотності, екологічної компетентності при вирішенні професійних завдань [7].

Багато науковців (Є. Кудрявцева, Г. Пустовіт та ін.) наголошують, що формування екологічного світогляду людини відбувається під впливом навколишнього середовища і насамперед у процесі практичної діяльності, яка трансформується в активну громадську позицію та стає власним регулятором поведінки особи.

Проблема формування екологічного світогляду особистості завжди була в полі зору філософів, екологів, психологів, педагогів, тощо. Науковці які досліджували проблеми екологічної освіти, однакостайні в тому, що майбутні фахівці різних галузей, сьогодні повинні мати такий рівень сформованості екологічного світогляду, який би забезпечував ефективний розвиток соціально-екологічно збалансованого суспільства.

Література:

1. Гилязова И. Б. Развитие экологического мировоззрения как части естественнонаучного мировоззрения и научной картины природы у студентов в вузе / И. Б. Гилязова, О. Ю. Мельникова, Т. А. Уварова. // Омский научный вестник. - 2011. - № 4. - С. 194–199.
2. Гусев М. В. От антропоцентризма к биоцентризму / М. В. Гусев // Вестник МГУ – 1992. - №5.- С. 71-77
3. Лейбин В. М. Роль информационно-коммуникационных технологий в изменении отношений между воображаемым, символическим и реальным / Лейбин В. М. // Вопросы философии. 2011. - № 6. - С. 93-102.
4. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: Книга для учителя / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.

5. Тарасенко Г. С. Взаємозв'язок естетичної та екологічної підготовки вчителя в системі професійної освіти: Монографія / Г. С.Тарасенко. – Черкаси: «Вертикаль», видавець ПП Кандич С. Г., 2006. – 308 с.
6. Хорошилова Л. С. Формирование экологического мировоззрения у студентов / Л. С. Хорошилова, И. В. Трофимова // Профессиональное образование в России и за рубежом. – Кемерово, - 2013. - № 11. - С. 111–113.
7. Melnikova, Oksana. Development of ecological outlook as a part of natural science outlook and scientific nature picture of higher educational establishment students // Gilâzova, Irina; Kurdumanova, Ol'ga; Mel'nikova, Oksana. – Aktuelle Forschungsarbeiten von russischen Wissenschaftlern: Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek. – 2011 Martin Meidenbauer Verlagbuchhandlung, München. – S. 175–189.

Задорожна О. М.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ТА ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

В умовах реформування вищої педагогічної освіти особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутніх учителів із високим рівнем екологічних знань, екологічної вихованості, світоглядних переконань, професіоналізму, здатних до організації та проведення природоохоронної діяльності, які б уміли творчо підходити до вирішення складних завдань у педагогічній справі. Сьогодні суттєво підвищуються вимоги до вчителя природничих дисциплін як особистості та професіонала, що передбачає якісно новий рівень сформованості його переконань, ціннісних орієнтацій, педагогічного мислення, творчого потенціалу, екологічної вихованості та готовності до здійснення природоохоронних дій.

Науково-педагогічними дослідженнями в галузі екологічної освіти та виховання займалися Г. Білявський, М. Колесник, І. Костицька, Н. Негруца, Г. Пустовіт, Н. Родова, Ю. Саунова, С. Совгіра, С. Шмалей та ін.

На думку С. Шмалей, екологічне виховання здійснюється шляхом впливу на свідомість особистості у процесі її формування, з метою розвитку соціально-психологічних установок, моральних принципів та норм, що визначають активну громадську позицію щодо охорони навколишнього середовища, раціонального використання природних ресурсів та техногенного впливу на природні комплекси. Екологічне виховання формує навички поведінки особистості у природі [4].

У вищих навчальних закладах екологічна освіта та виховання передбачає формування у студентської молоді основ глобального мислення та екологічного світогляду, оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування, виховання почуття відповідальності за